

Õiguskantsler

Majandus- ja
kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie nr

Meie 27.11.2025 nr 7-7/252405/2508574

Maa- ja Ruumiamet
maarium@maarium.ee

Orto- ja kaldaerofotode avalikustamine

Lugupeetud minister
Lugupeetud Maa- ja Ruumiameti peadirektor

Õiguskantsleri poole on pöördunud mitu eramajas¹ elavat inimest murega, et Maa- ja Ruumiamet (MaRu) avaldab Eesti geoportaalil kõrge eraldusvõimega ortofotosid (ülaltvaates pildid) ja kaldaerofotosid (kaldvaates pildid), mis kujutavad detailselt inimeste elumaju, hoove ja vallasvara. Õiguskantsleril paluti hinnata, kas selliste fotode avalikuks tegemine on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-ga 26.

Fotod on sedavõrd detailsed, et äratuntavad on isegi hoovis olevad kastmisvoolikud, tänavakivid, robotniidukid, tööriistad jms. Inimesed muretsevad turvalisuse puudumise pärast, sest fotod on kõigile vabalt allalaaditavad ning detailne pildimaterjal võib anda väärtuslikku infot pahatahtlikele inimestele. Kellelgi ei ole kohustust oma eraelu avalikkusega jagada ega taluda uudishimust lähtuvat huvi kinnistu selle osa vastu, mida tänavalt näha ei ole. Eraelu puutumatus piiramine on lubatud üksnes PS §-s 26 nimetatud eesmärkidel ja põhiseaduspärase seaduse alusel.

Järjest täiustuva tehnikaga saab teha ja avaldada väga detailseid orto- ja kaldaerofotosid kodudest ja kodu juures olevast maast, varast ja inimestest, kuid see ei ole kooskõlas eraelu puutumatus põhimõttega. Süstemaatilise ja kogu riiki hõlmava aeropildistamisega ning fotode piiranguteta avalikustamise tagajärg on, et eraelu puudutav info inimese kodu ja vara kohta muutub kergesti kättesaadavaks kogu maailmale, ilma et inimesel oleks võimalust seda olukorda mõjutada. Kuigi MaRu-le on ruumiandmete seadusega pandud kohustus ruumiandmeid koguda ja avalikustada, ei sätesta ükski õigusnorm avalikustatavate orto- ega kaldaerofotode eraldusvõime või detailsuse piirmäärasid. MaRu otsustab ise, kui detailset fotot kellegi kodust või hoovist avalikkusele näidatakse, ning see otsus sõltub peamiselt kasutusel olevast tehnikast. Kuna avaldatakse järjest detailsemat pildimaterjali, piiratakse põhiõigust eraelu puutumatus üha intensiivsemalt. Riiklikult tehtud ja avalikustatud fotod on oluliselt täpsemad kui nt Google maps-is avaldatud fotod, ka nood on pannud inimesed oma turvalisuse pärast õigustatult muretsema, olgugi, et neid fotosid uuendatakse harvem, pildikvaliteet on halvem, üldjuhul ei näidata koduhoovi (vaateid,

¹ Rahva ja eluruumide [2021. a loenduse tulemusel](#) elab kõigist Eesti enam kui poolest miljonist leibkonnast eramajas 154 422 leibkonda ehk 27,5%. Nendesse leibkondadesse kuulub 390 855 inimest ehk 29,3% Eesti elanikest.

mida ei ole tänavalt võimalik näha) ja tänavavaadetest on autode numbrimärgid ja inimesed hägustatud. Riigil keelab põhiseadus sõnaselgelt kaaluka põhjusega inimeste eraelu puutumatust piirata.

Orto- ja kaldaerofotod on riigi ülesannete täitmiseks vajalikud. Neid fotosid läheb vaja näiteks topograafiliste kaartide ajakohastamiseks, ruumiplaneerimiseks ning pääste- ja riigikaitsealaseks tegevuseks. Need on põhiseaduspäraseks eesmärgiks, kuid nende saavutamiseks ei ole vaja inimeste endi, lapsevankrite, nõõril rippuva pesu, spordivahendite jm vara fotosid piiramatult ja viivitamata kõigi detailideni kõikidele avalikustada. Eesmärgiks oleks võimalik saavutada inimese eraelu oluliselt vähem piiravate lahendustega, mis ei paku hõlpsat võimalust kuritegude planeerimiseks või uudishimu rahuldamiseks.

Võimalik on seadust põhiõigusi paremini tasakaalustaval ja austaval moel ka rakendada. Palun ministeeriumil koos Maa- ja Ruumiametiga kaaluda võimalikke lahendusi, kuidas võiks tehtud fotosid avaldada, nii et samal ajal oleks tagatud eraelu kaitse. Kaaluda võiks näiteks eraldusvõime vähendamist tasemeni, mis ei võimalda näha eraelu detaile. Kõige detailsematele fotodele võiks kaaluda ligipääsu lubamist vaid õigustatud huvi korral või ametialasest vajadusest lähtudes ning neile, kes autendivad end keskkonda sisenemisel.

Täna Maa- ja Ruumiametit sujuva ja konstruktiivse koostöö eest. Õiguskantsleri nõunikud said tutvuda MaRu abil aerofotode kogumise metoodika, tehniliste võimaluste ja aerofotodega, mis on tehtud tänavu kevadel. Samuti on võrreldud praegu avalikult kättesaadavaid ning uute seadmetega tehtud aerofotosid. Täna ka selle eest, et uusimaid ülitäpseid fotosid ei ole senini avalikustatud.

I Aeropildistamise olemus ja eesmärk

1. Maa- ja Ruumiamet teeb üle Eesti regulaarselt aerofotosid. Igal aastal tehakse fotod umbes poolest Eesti territooriumist üle lennates, vaheldumisi Põhja-Eesti aladest ja Lõuna-Eesti aladest. Suurematest asulatest tehakse aerofotosid igal aastal.²

2. Tehnoloogia arenguga on ruumiandmed muutunud oluliselt detailsemaks. Alates 2014. aastast on kasutusel süstemaatiliselt pildistav fotorobot, mille pilte on võimalik vaadata ka täislahutusega. 2025. aastal võttis MaRu aeropildistamiseks kasutusele aerofotokaamera IGI UrbanMapper-2 ning uue aerolaserskanneri Riegl VQ-1460, mis kogub senisest kaks korda tihedamaid pildiandmeid. Uute seadmete kasutamine muudab objektide kaardistamise oluliselt täpsemaks.³ Linnades on aerofotodega kogutud andmestik väga tihe. Väiksemad linnad pildistatakse 2025. aastal üles drooniga.

3. Aeropildistamise tulemusena valmivad väga täpsed ortofotod ja kaldaerofotod (näited on esitatud kirja lisas).

4. Ortofoto valmistatakse aerofoto põhjal, millelt on kõrvaldatud maapinna reljeefist, kaamera kaldenurgast ja joonprojektsioonist põhjustatud moonutused⁴. Ortofoto detailsust näitab piksli suurus – see ütleb, kui suurt ala maapinnal katab üks pildipunkt. Mida väiksem see number on, seda rohkem detaile on pildil näha. Eri piirkondades on piksli suurus erinev, maapiirkondades on see 20–40 cm ja tiheasustusaladel 10–16 cm. Eesti põhjapoolses osas asuvates väikelinnades ja

² Maa- ja Ruumiameti veebileht. Kuidas valmivad ortofotod? (<https://maaruum.ee/blogi/kuidas-valmivad-ortofotod>).

³ Maa- ja Ruumiameti veebilehel <https://maaruum.ee/2025-aasta-aeromoodistamise-hooaeg-alanud>.

⁴ Keskkonnaministri 20.12.2013 määruse nr 76 „Topograafiliste andmete hõive kord ja üldist tähtsust omavad topograafilised nähtused“ § 6 lg 1.

asulates tehti 2025. aastal eraldi aeropildistamist ja aerolaserskaneerimist. Seal tehtud ortofotode piksli suurus on vaid 4 cm⁵, mis on võrreldav tikutoosi suuruse alaga. See tagab erakordselt täpse pildimaterjali, kust on võimalik eristada juba väga väikesed esemeid inimeste koduhoovides. Need fotod on [geoportaali](#) kaudu avalikult ja tasuta kättesaadavad igale huvilisele.

5. Kaldaerofotod on tehtud eelkõige kaardistusobjektide täpsustamiseks, kuid sobivad ka muudeks objektituvastust vajavateks töödeks. Pildistatud on valdavalt 1000–3800 meetri kõrguselt (v.a lennujaamade lähedased alad) ning iga foto tegemise aeg on fikseeritud kuupäevalise täpsusega.

6. Nii ortofotod kui ka kaldaerofotod on kõrge eraldusvõimega. See võimaldab tuvastada ka erakinnistutel olevaid objekte, näiteks hoovis parkivaid autosid, aiamaoõblit, laste mänguväljakuid, kaldaerofotode puhul on võimalik mõnel juhul isegi hoonetesse sisse vaadata.

7. Kaldaerofotode [andmebaas](#) on peaaegu kogu Eestit kattev fotode kogu, milles on alates 2006. aastast säilitatud ligi 5.5 miljonit fotot (01.01.2022 seisuga). Kaldaerofotod tehti avaandmetena kättesaadavaks pärast ruumiandmete seaduse § 73 lõike 1 muutmist 1. juulil 2018. Muutmisega taheti teha ruumiandmete kasutamine hõlpsamaks ka erasektorile.⁶ Enne seda oli Eesti topograafia andmekogu (ETAK) andmetele ligipääs tasuline. Toona ei olnud fotod nõnda detailsed, et saaksid oluliselt hõlbustada kuritegevust või teiste inimeste eraelus nuhkimist.

8. Aeromõõdistuslendudega kogutakse riigile olulisi andmeid, mis võimaldavad ajakohastada Eesti topograafilisi kaarte ning ruumiandmete registrites ja kaarditeenustes sisalduvat teavet. Kvaliteetsed ortofotod on alusmaterjal, millele tuginedes luuakse täppiskaardid. Nende abil saab toetada ruumiplaneerimist, teedevõrgu ja taristu arendust ning teadus- ja keskkonnauuringuid.⁷ Eesmärk on pakkuda ajakohaseid ja usaldusväärseid ruumiandmeid, mis aitavad nii avalikul kui ka erasektoril paremini otsuseid teha.

9. Detailseid ja ajakohaseid ruumiandmeid kasutatakse paljudes valdkondades, alates planeerimisest ja ehitusest kuni kriisireguleerimise ja riigikaitсени. Kvaliteetseid ruumiandmeid kasutatakse näiteks põllumajanduses ja logistikas, kus täpsed kaardi- ja fotoandmed aitavad teha teadlikke otsuseid ja korraldada tööprotsesse tõhusamalt. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametil (PRIA) võimaldavad orto- ja kaldaerofotod kontrollida, kas maa, mille kohta toetust on taotletud, on jätkuvalt põllumajanduslikus kasutuses, kas see on võssa kasvanud või on sinna rajatud mõni ehitis.

II Eraelu puutumatuse piiramine aerofotode avalikustamisega

10. Nii [inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni](#) (EIÕK) artikkel 8 kui [Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) § 26 kaitsevad igaüheõigust perekonna- ja eraelu puutumatusele. Riigiasutused tohivad seda õigust piirata vaid seaduses sätestatud juhtudel ja korras tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks.

⁵ <https://tehnika.postimees.ee/8224009/naerata-aprilli-alguses-voib-sattuda-maa-ja-ruumiameti-aeropildistamise-kaamerasse>

⁶ Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu seletuskiri, lk 84 (<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4bf419b9-13c1-4e3d-9c3a-923356d542ad/Kinnisasja%20avalikes%20huvides%20omandamise%20seadus/>).

⁷ Maa- ja Ruumiameti veebileht. Kasutajate lood (<https://geoportaal.maaruum.ee/est/kasutajate-lood-p901.html>).

11. Põhiseaduse § 26 kohustab riiki eraellu sekkumisest hoiduma ja kaitsma inimese eraelu ka kolmandate isikute rünnete eest (PS § 13). See tähendab, et riik ei tohi oma tegevusega luua olukorda, mis muudab inimeste eraelu ja kodu kohta käivad andmed kergesti kättesaadavaks ja inimesed haavatavaks.

12. Põhiseaduse § 26 mõiste „eraelu“ hõlmab ka õigust enesekujutamisele, mis tähendab, et isikul on õigus otsustada enda kohta käivate andmete avaldamise üle. Inimesel endal peab olema võimalik määrata, kas ja millisel viisil ta soovib oma eraelu avalikkuse ees kujutada (vt nt RKTko 29.03.2017, [3-2-1-153-16](#), p 34; [EIKo 59320/00, Von Hannover vs. Germany](#), p-d 76-78).

13. Eraelu puutumatuse intensiivne piirang ei teki mitte selle tõttu, et inimese kodu on avalikus ruumis nähtav, vaid riigi tegevuse süstemaatilisusest ja laiaulatuslikkusest. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaselt piiratakse eraelu puutumatust siis, kui riik loob avalikust ruumist kogutud teabest süstemaatilise ja püsiva andmekogu (vt EIKo [44787/98](#), P. G. ja J. H. vs. Ühendkuningriik, p 57).

MaRu perioodiliselt uuendatav, kogu riiki kattev ja arhiveeritud orto- ja kaldaerofotode andmebaas on selline andmekogu. Riive intensiivsust süvendab veelgi asjaolu, et fotod on detailsed, need puudutavad eraelu keskmises olevat kodu ja koduhoovi ning tehakse piiranguteta kättesaadavaks kogu maailmale. Seega piirab Maa- ja Ruumiamet kõrge eraldusvõimega aerofotosid kogudes ja süstemaatiliselt avalikustades põhiseaduse §-s 26 sätestatud eraelu puutumatust.

14. Aerofotode detailsus võib viia põhiseaduse eesmärgile vastupidise tulemuseni: üksikisiku perekonna- ja eraelu kaitsmise asemel hoopis paljastab ja avalikustab riigi tegevus tema eraelu teistele isikutele. Kõrge eraldusvõimega fotode põhjal on võimalik teha järeldusi inimeste harjumuste, vara (hoovis parkivad autod, paat, treeningvahendid jne), turvameetmete olemasolu ja muude perekonnaelu detailide kohta (nt laste mänguväljak, batuut). Seejuures on see teave Eesti elanike kohta kättesaadav kõigile huvilistele üle maailma mugavalt ja anonüümselt veebi kaudu. Pahatahtlik inimene ei pea kuriteo plaanimiseks isegi objektiga ise tutvuma minema, vaid saab eelnevalt uurida kinnistu paigutust, juurdepääsuteid, turvameetmeid ja muud asjakohast teavet. Kombineerides seda teavet avalike registrite ja sotsiaalmeedia andmetega, on võimalik luua inimese kohta detailne profiil.

15. Riigi tegevus on olemuselt midagi enamat kui juhuslik pilk avalikus ruumis. Kui maja fassaad on tänavalt möödujale nähtav, siis on riigi teostatav süstemaatiline perioodiline ja tehnika arenguga üha detailsemaks muutuv kogu riigi territooriumi üles pildistamine ja selle tulemuse igale soovijale kättesaadavaks tegemine sootuks teistsugune sekkumine.

16. Kaldaerofotod on eriti probleemsed, kuna erinevalt ortofotodest võimaldavad need vaadata hoonetele ja objektidele külgsuunas. Kaldaerofotodelt on näiteks nähtav ka kinnistu see külg, mida tänavalt ei näe. See tähendab, et nähtavaks muutuvad ka alad, mis ei ole mõeldud avalikuks vaatamiseks: rõdud, akende lähedus, katusealused, õuealade varjatud osad ja planguga varjatud alad. Selline vaatenurk võimaldab saada palju põhjalikuma pildi inimese elukeskkonnast ja -viisist, kui seda võimaldaks tavaline möödumine tänaval. Samuti ei paku sellist vaadet eraõiguslikud teenusepakkujad (vrd nt Google Maps ja Google Street View).

17. Lisaks eraelu puutumatusele kaitseb põhiseadus ka kodu puutumatust (PS § 33). Kuigi aerofotod tehakse lennuki või drooniga avalikus õhuruumis ja nende tegemiseks ei pea sisenema inimese eluruumi ega valdusesse, riivab see kodu kui privaatse ruumi olemust – kohta, kus inimesel on õigus tunda end kaitstuna välise vaatluse eest. Tehnoloogia areng muudab piire.

Aerofotodel ja eriti kaldaerofotodel võib olla võimalik näha detailselt kodu vahetut ümbrust, rõdusid ja hoove, mis kuuluvad kodu privaatsfääri. Selline visuaalne juurdepääs kodu sisemusse või selle vahetusse ümbrusesse ja kodu kohta fotode avaldamine võib sisuliselt kujutada endast kodu puutumatus kaudset piiramist, isegi kui koju keegi ei sisene ja kellegi valdust füüsiliselt ei rikuta. Kodu puutumatus eriline põhiseaduslik väärtus muudab eraelu puutumatus piirangu veelgi intensiivsemaks.

18. Praegu pole inimestel võimalik kaasa rääkida, kas nad üldse soovivad oma kodu näitamist kõrglahutusega orto- ja kaldaerofotodel või kui detailselt seda teha võib. Puuduvad õigusnormid, mille alusel saaks inimene taotleda oma kodu või valduse kujutise häägustamist või eemaldamist. Kohtumisel selgitati õiguskantsleri nõunikele, et MaRu-l ei ole praegu ka võimekust ega automatiseeritud lahendust, et eraisikute soovil üksikuid katastriüksusi häägustada. See tähendab, et inimene ei saa enda eraellu sekkumist vältida ega vaidlustada. See seab proportsionaalsuse põhimõtte kahtluse alla.

19. Aerofotode kvaliteet ei ole praegu selline, et neilt oleks võimalik tuvastada inimest näo või välimuse järgi või tema autonumbri põhjal. Siiski on juba praegu võimalik avaldatud detailsete fotode abil saada inimese elust hea ülevaade. Orto- ja kaldaerofotod koos kinnistusraamatu, äriregistri, sotsiaalmeediast või veebist leitava muu infoga võimaldavad välja selgitada fotol oleva kinnistu omaniku ja teha tema eraelu kohta järeldusi. Seega võivad aerofotod, eelkõige väga täpsed kaldaerofotod, muutuda koos muu inimese kohta kättesaadava teabega isikuandmeteks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 1 tähenduses.⁸

III Ruumiandmete kogumise ja avalikustamise õiguslikud alused

20. [Ruumiandmete seaduse](#) (RAS) kohaselt on ruumiandmed sellised andmed, mis otseselt või kaudselt viitavad kindlale asukohale või geograafilisele alale. Nende hulka kuuluvad ka andmekogudes hallatavad andmed, mis kirjeldavad ruumiobjektide asukohta, omadusi ja kuju geograafilises ruumis (RAS § 3 lg 1). Ruumiandmed on ka topograafilised andmed, mis näitavad looduslike ja inimtekkeliste objektide asukohta, kuju ja omadusi kindlas kohas või maa-alal (RAS § 63). Üldise tähtsusega topograafilised andmed ehk põhiaandmed kirjeldavad nähtuste asukohta, kuju, omadusi ja ruumilisi seoseid. Nende hulka kuuluvad andmed riigi pinnamoe, veekogude ja hüdrograafiliste rajatiste, kõlvikute, ehitiste ning transpordi- ja tehnovõrkude kuju kohta (RAS § 64).

21. Maa- ja Ruumiameti tegevusvaldkonnad on kinnitatud majandus- ja tööstusministri 14.08.2025 määrusega nr 22 ([Maa- ja Ruumiameti põhimäärus](#)). Üks neist tegevusvaldkondadest on maa- ja ruumiandmete hõive ja avalikustamine (määruse § 6, § 13 p 2).

22. Ruumiandmete hõive on ruumiandmete kogumine ja salvestamine, aga ka nende andmete korrastamine, muutmine ja ühendamine või mitu sellist toimingut (mis tekitavad omakorda uusi ruumiandmeid), sõltumata toimingute teostamise viisist ja kasutatavatest vahenditest (RAS § 4 lg 2). Üldise tähtsusega andmete hõivet korraldab Maa- ja Ruumiamet muu hulgas aeropildistamisega ja aerolaserskaneerimisega (RAS § 66 lg 1, lg 3 p 1). Topograafiliste andmete hõive täpsed nõuded on sätestatud keskkonnaministri 20.12.2013 määruses nr 76 „[Topograafiliste andmete hõive kord ja üldist tähtsust omavad topograafilised nähtused](#)“.

⁸ Vt Sonja Maria Roosson, magistritöö „Maa- ja ruumiameti kaldaerofotode koostööl Euroopa Liidu õigusega ja Eesti Vabariigi põhiseadusega“, Tartu 2025.

23. Saadud andmed kantakse Eesti topograafia andmekogusse (RAS § 67 lg 1). Andmed avalikustatakse RAS § 68 lõike 1 alusel Eesti geoportaali kaudu ning need peavad olema digitaalselt ja tasuta avalikkusele kättesaadavad (RAS § 73).

24. Seaduse kohaselt peab MaRu seega tagama, et ruumiandmed oleksid avalikud, kuid normid ei täpsusta, millisel kujul ja mis tingimustel tuleb andmed avalikustada. RAS § 68 ütleb üksnes, et ETAK-i andmed avalikustatakse Eesti geoportaalis RAS-is sätestatud korras, kuid seaduses puudub norm, mis ütleks, kui detailset teavet (nt kõige väiksem piksli suurus) võib üldsusele näidata. Riigikogu ei ole hinnanud, kas andmete avaldamise eesmärki arvestades on vajalik ja proportsionaalne avalikustada näiteks 4 cm suuruse piksliga ortofotot inimese koduhoovist ja varast. Kui Riigikogu annaks loa inimeste kodude nõnda täpselt sunniviisiliseks ülespildistamiseks ja piltide põhiõigusi kaitsvate piiranguteta avalikustamiseks, tuleks algatada põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus. Praegu Riigikogu sellist luba andnud ei ole.

25. RAS § 73 kohustab küll tagama tasuta juurdepääsu ETAK-i andmetele, kuid ei sätesta mingeid piiranguid ega erisusi andmetele, mis võivad sisaldada isikuandmeid või rikkuda eraelu puutumatust. Ruumiandmete seadusest ega ka selle menetlusmaterjalidest ei nähtu, et seaduse vastuvõtmisel oleks läbi mõeldud olukorrad, kui ruumiandmeid (nt ortofoto või kaldaerofoto) võib käsitada isikuandmetena või kui need sisaldavad isikuandmeid. Ruumiandmeid tuleb vaadelda koostoimes muude andmetega, mis isiku või kinnistu kohta on hõlpsalt saadaval. Kui näiteks liita kaldaerofotod kinnistusraamatus olevale teabele, siis on võimalik tuvastada lihtsalt ja kiirelt inimese tõenäolise kodu aadress ning ortofotolt ja kaldaerofotolt saab tuvastada eraelulist teavet konkreetse isiku kohta. Sellises olukorras tekib küsimus, millisel juhul on MaRu avaldatavad fotod isikuandmed ning kas nende avaldamisele kohalduvad isikuandmete kaitset puudutavad reeglid. Olemasolevast teabest lähtudes ei ole Riigikogu ortofotosid ja kaldaerofotosid puudutavaid norme luues läbi mõelnud, kuidas tagada inimese eraelu puutumatus ja põhiseaduse § 26 kaitse.

26. [ETAK-i põhimäärus](#) täpsustab, millised andmed kantakse andmekogusse (nt aeropildistamise ja laserskaneerimise andmed, sh ortofotod), kuid ei reguleeri avalikustamise ulatust ega kvaliteeti (põhimääruse § 3 lg 1, § 7 lg 1 p 1). Põhimääruse §-d 11 ja 12 annavad MaRu-le õiguse ise otsustada, milliseid andmeid, kui detailselt ja kui pika aja kohta avalikustada.

27. Seaduse kohaselt peab MaRu ruumiandmed avalikustama, kuid selles ei ole eraelu kaitset tagavaid mehhanisme. Puudub seaduslik alus, mis eristaks riigipoolset ruumiandmete kasutust ja kogutud ruumiandmete piiranguteta avaldamist. See tähendab, et MaRu täidab küll seadusest tulenevat avalikustamiskohustust, kuid ilma Riigikogu kindlaksmääratud raamideta, kui detailseid inimeste eraomandit kujutavaid fotosid tohib üldsusele näidata.

28. Praegu võib MaRu ise otsustada, kui detailset fotot igauhe koduhoovist avalikkusele näidatakse. See otsus sõltub omakorda peamiselt tehnoloogia arengust ja aerofotode tegemisel kasutatavatest seadmetest. Kuna seadusega sätestatud raamistikku pole, ei ole võimalik praegu tagada, et orto- ja kaldaerofotode avalikustamine oleks proportsionaalne ja tasakaalus inimeste eraelu kaitsega.

IV Piirangu proportsionaalsus

29. Põhiseaduse §-s 26 on loetletud juhtumid, kui riigil on õigus lubatud seaduse alusel inimese eraellu sekkuda. Seetõttu tuleb proportsionaalsust hinnates analüüsida ka seda, kas sekkumine on hädavajalik tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks. Eraelu puutumatuse piiramise eesmärgiks peab

olema ühe või mitme PS § 26 nimetatud õigushüve kaitse. Saavutatav tulemus peab õigustama piirangut, kasu ületama kahju ja riske.

30. Ruumiandmete seaduses pole sätestatud aerofotode tegemise ja avalikustamise eesmärgi. MaRu selgituse kohaselt on aerofotode tegemise peamine eesmärk luua väga täpne topograafiline kaart. Lisaks täpsele kaardile läheb detailseid, ajakohaseid ja usaldusväärseid ruumiandmeid vaja ruumilisel planeerimisel, keskkonnakaitstes, maakorralduses, riigikaitstes, päästetööde korraldamisel ja paljudes muudes riigi jaoks olulistest valdkondades. Ametkondlikult kasutavad MaRu kogutud ruumiandmeid näiteks Kaitsevägi, PRIA, Keskkonnaamet, SMIT, Tallinna linn, Tartu linn ja mitmed teised. MaRu kinnitusel on neile kasutajatele loodud eraldi piiratud andmeruum, mille andmetele nad pääsevad ligi läbi kindla staatilise IP.

31. Avalikke ruumiandmeid kasutab andmepõhiste otsuste tegemiseks ka erasektor. MaRu ei ole viinud läbi vastavat uuringut ja seetõttu puudub ülevaade, millistel eesmärkidel ja kui ulatuslikult erasektor avalikke ruumiandmeid kasutab. Seadusemuudatusega nähti ette ruumiandmete üldine avalikkusele tasuta kättesaadavaks tegemise kohustus. Seletuskirja⁹ kohaselt oli muudatuse eesmärk anda erasektorile võimalus luua ruumiandmete valdkonnas kiirelt ja lihtsamalt innovaatilisi tooteid ja teenuseid ning sellega elavdada majandust. Samuti põhjendatakse seletuskirjas, et ETAK-i andmete avatus aitab kaasa ühetaoliste topograafiliste andmete kasutamisele. See omakorda muudab riiklikult oluliste objektide planeerimisprotsessi läbipaistvamaks. MaRu on veel märkinud, et kaldaerofotod on paljuski avalikustatud üldsusele uudistamiseks.¹⁰

32. Lisaks legitiimsele eesmärgile peab eraellu sekkumine olema põhiseaduse kohaselt vajalik ja ei tohi moonutada piiratud õiguste olemust (PS § 11 teine lause). See tähendab, et põhiseaduspärane on vaid selline piirang, mis on proportsionaalne ehk sobiv, vajalik ja mõõdukas oma eesmärgi saavutamiseks (RKPJKo 06.03.2002, [3-4-1-1-02](#), p 15; RKÜKo 21.01.2014, [3-4-1-17-13](#), punktid 32–35).

33. Vajalikkuse hindamisel tuleb küsida, kas sama eesmärgi oleks võimalik saavutada põhiõigust vähem piiraval, kuid vähemalt sama tõhusal viisil. Siin tuleb selgelt eristada aerofotode tegemist ja nende piiranguteta avalikustamist. Arvestades, et ruumiandmete täpsust ja ajakohasust on võimalik tagada üksnes tegeliku olukorra jäädvustamise kaudu, ei ole aerofotode tegemisele ilmselt alternatiivi. Riigil puudub teine sama tõhus vahend kogu riigi territooriumi kohta info saamiseks. Sootuks teine on olukord fotode avalikustamisega. Piirangu eesmärgi on võimalik saavutada eraelu puutumatust vähem piiravate abinõudega. Praegune praktika, kus uued väga detailsed orto- ja kaldaerofotod avalikustatakse igal aastal kogu maailmale uudistamiseks, ei ole vajalik ega proportsionaalne eraelu puutumatuse piirang. On mitmeid eraelu puutumatust vähem piiravaid, kuid avalikku huvi piisavalt teenivaid võimalusi aerofotode avalikustamisel, mida kasutavad ka teised Euroopa riigid.

Kokkuvõte ja soovitused

34. Õigusaktidega on MaRu-le pandud kohustus ruumiandmeid koguda ja avalikustada. Kuigi RAS §-st 73 tuleneb MaRu-le üldine kohustus ruumiandmed ETAK-is avalikustada, ei sätesta

⁹ Kinnisasja avalikes huvides omandamise seadus 598 SE seletuskiri, lk 84 (<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4bf419b9-13c1-4e3d-9c3a-923356d542ad/Kinnisasja%20avalikes%20huvides%20omandamise%20seadus/>).

¹⁰ 29.09.2025 toimunud intervjuu MaRu peadirektori Kati Tamtikuga saates Telehommik.

ükski õigusnorm avalikustatavate orto- ega kaldaerofotode eraldusvõime või detailsuse piirmäärasid. Avaldamisele kuuluvate ruumiandmete kvaliteet on jäetud MaRu otsustada.

35. Palun Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil ning Maa- ja Ruumiametil kaaluda võimalusi, kuidas saaks tagada tasakaalu avaliku huvi ja eraelu puutumatuse vahel. Võimalike lahendustena võiks arutada näiteks fotode avalikustamist ajalise viitega (nagu tehakse näiteks Lätis), pildimaterjali üldist hägustamist (nagu tehakse Soomes) või detailsema vaate lubamist pärast seda, kui isik on ennast autentinud riiklikult tunnustatud kanali kaudu.

Kui uusi kõrglahutusega fotosid ei avaldataks kohe, vaid alles mõne aja möödudes, ei oleks võimalik liiga täpselt jälgida inimeste kodu või vara seisu. Samas säilib avalikkuse juurdepääs piisavalt ajakohastele andmetele.

Kaaluda tuleks avalikustatud fotode eraldusvõime vähendamist tasemeni, mis tagab maastiku ja ehitiste üldise ülevaate, kuid ei võimalda näha eraelu detaile.

Võib kaaluda lahendust, mis lubaks isikutel kõige detailsematele orto- ja kaldaerofotodele ligipääsu alles pärast autetimist (näiteks ID-kaardiga või mõne muu turvalise vahendiga). Sel juhul saaksid täpsemaid andmeid näha need, kellel on selleks õigustatud huvi või ametialane vajadus (nt riigiametnikud, planeerijad, päästjad), avalikkusele oleks kättesaadav üldisem pildimaterjal.

36. Riik ei peaks loobuma kvaliteetsete ruumiandmete kogumisest, kuid üle tuleb vaadata nende andmete avalikult kättesaadavaks tegemise praktika. See tähendab, et orto- ja kaldaerofotode kättesaadavaks tegemine tuleks korraldada põhiõigusi paremini arvestades, eristama peab andmete kasutamist riigi ülesannete täitmiseks ja nende piiranguteta avaldamist igaühele.

Palun andke hiljemalt 15. jaanuariks 2026 teada, kuidas kavatsete soovitusi järgida.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Riigikogu majanduskomisjon

Ivika Nõukas 6938419
Alar Ambros 6938422
Evelin Lopman 6938431